

UNDER

Nr. 2/2013

HJELMENE

Avisen om byggeriets arbejdsmiljø

12
Uddannelse

Bliv klogere

16
Udsyn

Når man ikke kan se en dyt

18
Klatring

Sikkerhed med i højden

20
Pålægsmaskinen

Den vil ikke ta' pølsen

Sund kost – sundt arbejdsmiljø

Hvis du smider de rigtige ting i madpakken, får du både en bedre arbejdsdag og et bedre arbejdsmiljø.

Mange af os spiser næsten halvdelen af dagens mad, mens vi er på arbejde. Derfor er der også en sammenhæng mellem indholdet i madpakken og vores evne til at bruge kroppen og hovedet ordentligt. Det, vi spiser, har stor betydning for vores livskvalitet og sundhed, og for at få det bedste ud af dagen skal vi have dækket vores behov for energi og næringsstoffer. Det er med til at sikre et godt helbred i det lange løb. Men det er også med til at

sikre fysisk og psykisk velvære – her og nu. Det styrker koncentrationen, som er et af de bedste værn mod fejl og ulykker på byggepladserne.

I Under Hjelmen har vi denne gang været ude og kigge dybt i madpakkerne. Vi har en række gode tips, som du nemt kan gøre brug af, når du vil have kosten og arbejdsmiljøet til at spille sammen. *Læs mere på side 11.*

AF MORTEN BICHEL

AVISEN ER GRATIS

Under Hjelmen er en gratis avis, som du frit kan få sendt direkte til kontoret eller byggepladsen. Du kan få sendt så mange, du vil, du skal blot bestille den via Servicebutikken på www.danskbyggeri.dk under U. Du kan også ringe til Arbejdsmiljøafdelingen i Dansk Byggeri på 72 16 00 00 eller maile til bra@danskbyggeri.dk, hvis du vil skrives på bestillingslisten til næste nummer.

Et år uden skader

Hos Hoffmann har man knækket kurven, når det gælder skader og sygefravær.

Når der er noget at fejre, skal der kage på bordet.

Et helt år er gået uden skader med fravær, og sygefraværet er helt i bund. Og det er for første gang nogensinde, entreprenørfirmaet Hoffmann har opnået så gode resultater. Siden virksomheden i foråret 2011 indførte "kørekortet" – et obligatorisk arbejdsmiljøkursus –

har der været øget fokus på sikkerheden. Målet er et skadesfrit arbejdsmiljø for alle på byggepladserne, og Hoffmann er godt på vej. Men det handler om at ændre en kultur, og det er et langt sejt træk. Kulturen bæres af alle på arbejdspladsen, og derfor har alle, også

Kurven er knækket.

underentreprenørerne, fået "kørekortet". Resultatet er tydeligt, for ud over at ingen har fået skader med fravær, er sygefraværet kommet helt ned på 2%.

For at holde fokus på sikkerhed og arbejdsmiljø forsøger Hoffmann at få emnerne ind i den daglige snak på byggepladserne, fx i uge 37, som er virksomhedens Helse-, Miljø- og Sikkerhedsuge, hvor der dagligt er et sikkerhedsemne på programmet ved morgenmøderne.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Stigen der ikke kan vælte

Det er sandt – det er umuligt at vælte på denne stige, der har fået støtteben på.

Vi kender alle fristelsen: Når man arbejder på/fra en stige og lige skal nå det allersidste yderste hjørne, så har man ikke altid lyst og tid til at flytte stigen. Så begynder man måske at slukke hjernen og starter på et lille akrobatiknummer. Men i bl.a. Contiga Tinglev anvendes en stige, der ikke kan vælte. Selv denne kraftige medarbejder kunne ikke engang få den til at vippe. Stigen er eftermonteret med den CE-mærkede ZAP-Ausleger, som bedst kan beskrives som to støtteben. Produktet kan købes hos Zarges, og det koster i omegnen af 1000 kroner.

AF FINN HOPPMANN

Nu kan du nå det sidste lille hjørne – uden at sætte livet på spil.

Moby Dick skyller undervognen

Automatisk undervognsvask på Metro-byggeriet øger sikkerheden på en arbejdsmiljøvenlig måde.

Metrobyggeriet i København har mange udfordringer, som kræver alternative løsninger.

En af udfordringerne hedder tunnelmuck, som er betegnelsen for de materialer, som hentes op fra den københavnske undergrund. Når tunnelmucken skal køres væk, er det normalt uundgåeligt, at vejene omkring byggepladsen bliver fedtet til. Det udgør dermed en forøget risiko for ulykker i trafikken. Fx kan en motorcyklist nemt glide på en vej, som er fedtet af tunnelmuck. For at undgå dette bliver man nødt til rensse vejen løbende – med høj ulykkesrisiko for den håndværker som fx skal køre med en fejmaskine ude i trafikken.

For at imødegå så mange at disse risici som muligt har bygherre krævet, at der skal anvendes en metode, således at tunnelmucken slet ikke kommer ud på kørebanen.

Her har entreprenøren hentet erfaring fra andre store tunnelarbejdspladser, blandt andet Malmø Citytunnel. Et fuldautomatisk vaskeanlæg som kaldes "Moby Dick".

Det fungerer på den måde, at når lastbilerne passerer ved udgangen, bliver undervogn og hjul spulet rene af anlægget, inden de bliver sluppet ud på vejbanen. Og det vel at mærke uden at nogen risikerer at komme galt af sted – hverken trafikanterne eller håndværkerne.

AF MORTEN WALBECK

Den automatiske undervognsskyller, Moby Dick, fra Hautek, sørger for rene veje omkring byggepladsen.

FOTO: HAUTEK.DK

UNDER HJELMENE

Under Hjelmenes er byggebranchens avis om arbejdsmiljø. Bladet er et samarbejde mellem Dansk Byggeri og 3F, og det er finansieret af Bygge- og Anlægsbranchens Udviklingsfond.

Har du forslag til næste nummer af Under Hjelmenes, så skriv dit forslag til underhjelmenes@underhjelmenes.dk.

Under Hjelmenes redaktion:

Anne Margrethe Anttila	Dansk Byggeri
Pia Enemærke Becker	HMM A/S
Susanne Nejist Lørup	Hoffmann A/S
Finn Hoppmann	Contiga Tinglev A/S
Kenneth B. Barlev	Petri & Haugsted as
Morten Walbeck	Jakon A/S
Anders Kabel	Byggeriets Arbejdsmiljøbus

Bjarke Hakmann

Morten Bichel

Luisse Falhof

Mette Møller Nielsen

Kirsten Sonne/baghus

Skive Folkeblad

Oplag

3F, Slagelse

Chefredaktør

Redaktør

Ansvarshavende redaktør,

Dansk Byggeri

Layout og design

Tryk, 70g offset

35.000

OPSLAGSTAVLEN

To virksomheder fra Bygge & Anlæg er nomineret til Arbejds miljøPrisen 2013

HHMA/S er nomineret i kategorien "Psykisk arbejdsmiljø", og NCC Construction Danmark A/S er nomineret i kategorien "Arbejds miljø som strategisk element". Under Hjelmenes redaktion ønsker tillykke med nomineringerne. Kåringen af vinderne er sket efter redaktionens afslutning. Det er Arbejds miljørådet, der uddeler Arbejds miljøprisen hvert år. Læs mere på: www.amr.dk

Fakta-ark om oplægning af undertag

Det er altid forbundet med risiko at arbejde med og på tagkonstruktioner. Fakta-arket giver en række tips til, hvordan risici kan minimeres ved arbejdet med montage af undertag.

Du skal også være opmærksom på, at der skal ske en generel vurdering af, hvorvidt arbejdet på tagkonstruktioner kan udføres sikkerhedsmæssigt forsvarligt.

Fakta-arket finder du på www.bar-ba.dk, men du kan også scanne QR-koden, så du kan læse pdf-filen på din smartphone eller tablet.

Scan QR-koden – og se fakta-arket.

Knæk ulykkeskurven – søg en forebyggelses-pakke

Det gælder om at gøre sikkerheden til en god vane, og det kan en ny forebyggelsespakke til Bygge & Anlæg hjælpe med til. Forebyggelsespakken "Vær professionel også når det gælder sikkerhed – gør sikkerhed til en god vane" henvender sig til virksomheder med mellem 1 og 19 ansatte. Meningen med pakken er, at virksomheden skal øge sikkerheden ved at tænke arbejdsmiljøet ind i alle faser af arbejdet. Det sker blandt andet ved at afprøve forskellige relevante værktøjer til brug for planlægning og prioritering af arbejdsopgaverne. Læs mere om forebyggelsespakken "Vær professionel også når det gælder sikkerhed – gør sikkerhed til en god vane" – og søg om at få en pakke på www.forebyggelsesfonden.dk eller kontakt Louise Thon Andersen på tlf. 41 71 42 65.

Announce

Små virksomheder søges til projekt, der skal forebygge ulykker

Er I en tømrer- eller murervirksomhed på under 20 ansatte, og har I brug for hjælp til jeres arbejdsmiljøarbejde, stiller Dansk Byggeri og 3F en konsulent til rådighed. Desuden får I jeres egne timer godtgjort ved hjælp af Forebyggelsespakkerne fra Fonden for Forebyggelse og Fastholdelse.

Med udgangspunkt i jeres egne arbejdsopgaver og rutiner får I hjælp til at forebygge arbejdsulykker. Metoden går ud på, at I får hjælp til at afprøve relevante værktøjer til at planlægge og prioritere arbejdsopgaver, så ulykker undgås, og sikkerhed bliver til en god vane i virksomheden.

15 virksomheder har mulighed for at deltage, og projektet udbydes efter først til mølle-princippet.

Er I interesserede, så kontakt Anders Kabel, Byggeriets Arbejds miljøbus, på [mail ak@bam-bus.dk](mailto:ak@bam-bus.dk)

Ka' du ikke bare gafle mig en plade?

Skal du udskifte vinduer eller døre med PCB-forurenede fuger?

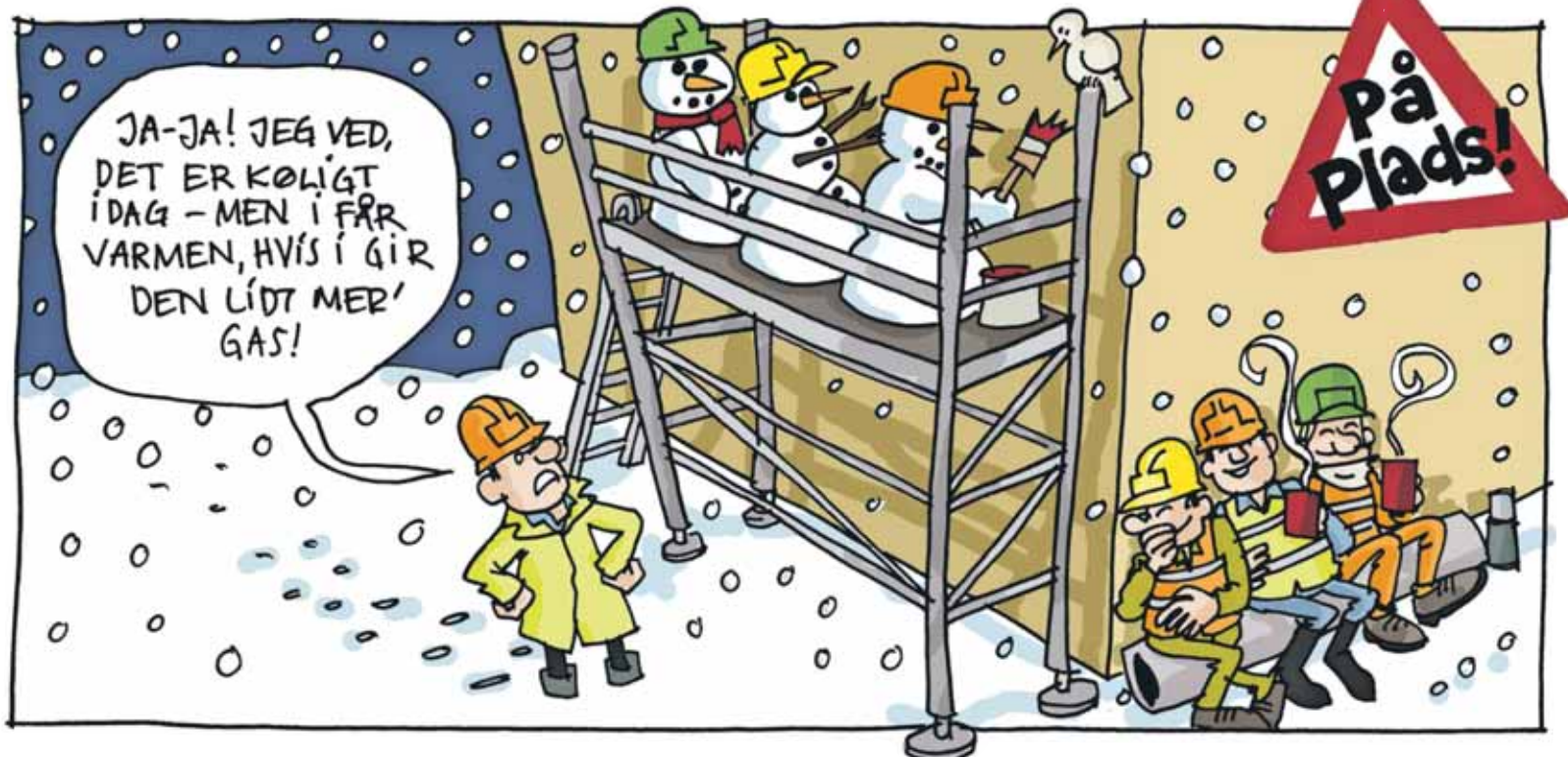

I Træsektionens lille film kan du på 2 minutter og 51 sekunder se hvordan!

Scan koden og se, hvordan du udskifter et vindue med PCB-forurenede fuger.

STØVMÅTTEN

Klæbemåtter med 30 stk afrivelige ark kan blandt andet købes hos Zenitech i Kolding.

DeBatMan

Her på siden vil vi gerne opleve en levende debat på godt og ondt om arbejdsmiljøet på byggepladserne. Brok vil blive accepteret, men kun hvis det følges op af konkrete forslag til forbedringer.

Så fat pennen, computeren eller telefonen og kom med din mening i DeBatMan. Skriv til underhjemene@underhjemene.dk eller gå på www.facebook.com/underhjemene.

Faldsikring kan ikke stå alene

Når du arbejder i højden, er dit liv ikke nødvendigvis i sikkerhed, blot fordi du har faldsikring på.

Medarbejdere instrueres

Fastgørelsespunkter - Hvor og hvordan?

Det er ganske vist: Brug af faldsikring er ikke ufarligt. Er du klar over, at skulle uheldet være ude, og du falder ud over kanten, så skal du være ualmindelig heldig, hvis du ikke får voldsomme skader af faldet? Og at der i øvrigt er stor sandsynlighed for, at du dør af at hænge i selve selen og vente på redningen?

Fakta er, at kroppen belastes med enorme kræfter, når den bremses i faldet. Falddæmper eller ej. De fleste slås

Der er krav om, at du skal have instruktion i brugen af faldsikring, men derudover kan et kursus stærkt anbefales. Placeringen af sikringspunkter er af afgørende betydning for, om din faldsikring har den ønskede effekt.

bevidstløse ved faldet, og man kan derfor på ingen måde regne med, selv at være aktiv i redningen.

Når du så hænger i selen, bevidstløs eller ej, så kæmper du mod tiden. Efter 15-20 min (for nogle tidligere) er der stor sandsynlighed for, at du begynder at få blodpropper i benene, og at disse inden for kort tid, eller når seletøjet løsnes igen, bevæger sig op i hjertet. Dette skyldes, at din krop trykker mod seletøjet, og dermed blokeres der for venen i lysken. Desuden kan blodet ikke løbe rundt i kroppen, hjernen får ikke tilstrækkelig med ilt, og du bliver bevidstløs.

Desuden har du ikke frie luftveje, når kroppen hænger lodret, og hovedet er faldet slapt forover.

“Jamen så arbejder jeg hellere uden faldsikring. Så er det hurtigt forbi, når jeg falder,” var en montørs kommentar til den oplysning.

Men der findes løsninger – og du kan hjælpe en kollega, der har været uheldig. Det er livsvigtigt, at I på arbejdspladsen har en beredskabsplan. Hvad skal I gøre, når en kollega hænger i faldsikringen, hvor hurtigt kan I skaffe en lift eller stige mm.

Det er vigtigt at handle hurtigt. Er du i tvivl om, hvorvidt du bruger dit udstyr korrekt, så kontakt din leverandør af faldsikringsudstyr eller din sikkerhedsleder.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Besnik Hyseni, byggeleder, Hoffmann A/S:

Ja, men det er da også kun, fordi jeg for nylig var på faldsikringskursus, hvor alle regler og fakta for brugen af faldsikring blev gennemgået. Derudover var det en god oplevelse selv at skulle bruge udstyret. Før det var jeg ikke opmærksom på, at der skal foreligge en beredskabsplan. Jeg tror, de fleste tager det som en selvfølge, at der er en lift på pladsen, der kan anvendes. Men den kan sagtens være for kort og give en falsk tryghed.

Michael Berg og Ole Vixø, betonarbejdere, Hoffmann A/S:

Vi har været på kursus i faldsikring og ved godt, at man ikke kan hænge mere end ca. 15 min., før det går galt, og at der skal være en beredskabsplan. Men oftest tager vi det for givet, at der er en lift på pladsen som kan anvendes til nedfiring.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Håndudlægning af asfalt

Når vejret er koldt, opstår der ofte problemer med emulsionen.

Hvert år lægges der mange tons asfalt ud i Danmark, og derfor anvender virksomhederne også en stor mængde emulsion, som er det klæbemiddel, der er med til at binde lagene af asfalt sammen.

På større opgaver – som fx renovering af hele vejoverflader – har man gerne en stor tank, hvor der mekanisk udsprøjtes emulsion. Men på mindre opgaver – fx reparation af asfalten ved gravning af ledningsrender – oplever man i Petri og Haugsted as, at der opstår problemer, når vejret bliver koldt.

Problemet er, at vandet i de vandholdige emulsioner fryser, hvis det ikke holdes frostfrit. Fryser det, klumper emulsionen og er umuligt at få ud af gloriasprøjterne.

Der findes emulsioner med indhold af bitumen, der ikke fryser. Men som beskrevet i

produktens arbejdspladsbrugsanvisning (APB), er de mistænkt for at kunne fremkalde hudkræft og skader på centralnervesystemet.

Petri og Haugsted as – og det gælder også i andre firmaer – vil ikke udsætte medarbejderne og miljøet for alle de skadelige påvirkninger, men hellere arbejde sig frem mod en måde, hvorpå vandholdige emulsioner også kan anvendes i koldt vejr.

For Petri og Haugsted as er problemet at holde emulsionen frostfri. En gængs måde er at lægge sprøjten op i asfalten under dækkenet, men det gør sprøjten "snasket". Derfor har virksomheden fx arbejdet med at bruge et varmeskab til gloriasprøjten – som på billedet – som kan placeres på ladet af bilen og tilsluttes bilbatteriet for strøm til opvarmning. Man har også arbejdet med en sprøjte, hvor der kan sættes tryk på, så dyserne blæses fri ved højtryk og en varmeholdig beholder.

AF KENNETH B. BARLEV

"Varmeskab".

Rilleskæring uden støv

Der er nu udviklet udsugningssystemer til rilleskærere og vinkelslibere, som er så effektive, at støvproblemet stort set er væk.

Fidusen er, at man tilfører en vandtåge gennem skærmen, således at støvet ikke spredes som små partikler i luften, men enten kan suges ud med en vadsuger gennem en studs i skærmen eller opsamles under skærestedet på fx en malerdug, som så kan bortskaffes efter skæringen.

Vandkølingen af diamantklingen giver en hurtigere skæring, et pænere snit og forlænger levetiden på klingen – og når der ikke er støv, så kan man jo også se, hvad man laver.

Construx leverer Aqua Flex-systemet til eftermontering på de fleste vinkelslibere og rilleskærere, og Baier leverer rilleskærere til diamantklinger med integreret vandtåge- og udsugningssystem.

AF ANDERS KABEL

Her er der mulighed for tilslutning af vand, så al støvet kan slås helt ned.

Aqua Flex Vandforstøvnings systemet kan også løse problemet, når støvgenerne fra skæring med vinkelsliberen skal fjernes.

Når vibrationer skader dig

Du skal tælle point i løbet af dagen, når du arbejder med vibrerende værktøj og maskiner. Ellers risikerer du varige skader.

Find AT-vejledningen om vibrationer her.

Vibrationsdæmpende håndtag på pladevibrator.

Hos Petri og Haugsted as anvender man bl.a. pladevibratores, motorhammere og gravemaskiner dagligt. Det er maskiner, der giver kraftige hånd/arm- vibrationer selv ved ret kort tids anvendelse. Det er derfor meget vigtigt at kende og overholde brugstiden for vibrerende maskiner, også som den der planlægger arbejdet.

Man bør som hovedregel altid danne sig et skøn over vibra-

tionsbelastningen, som brugeren udsættes for, inden arbejdets start. Belastningen i situationen, kaldet "vibrationspoint", findes ud fra, hvor meget maskinen vibrerer og den estimerede brugstid ved hjælp af en tabel, som findes i AT-vejledning D.6.2.

Anvendes flere forskellige vibrerende maskiner på samme dag, skal alle maskinernes "vibrationspoint" indgå i den samlede belastning for dagen.

AF KENNETH B. BARLEV

Er du udsat for vibrationer?

Hvad?

Helkropsvibrationer

Hvornår?

Ved arbejde i fx entreprenørmaskiner eller fra en platform, der udsættes for vibrationer fra maskineri.

Hvilke skader?

Smerter og skader især i lænderyggen og i nakke og skuldre. Allerede eksisterende rygproblemer forstærkes. Ubehag i kroppen. Forstyrrelser i sansorganer, koordineringsevne og finmotorik.

Hvad?

Hånd- og armvibrationer

Hvornår?

Ved betjening af vibrerende værktøjer fx bore- eller mejselhamre.

Hvilke skader?

Snurrende eller følelsesløse fingre er første tegn på skadelig påvirkning. Efter længe tid risikerer man at få hvide, kolde og følelsesløse fingre – såkaldte "hvide fingre".

Arbejdsmiljø – både ude og hjemme

Hvornår er det lige, at man skal have en arbejdsmiljøorganisation (AMO) i en virksomhed? Her kan du få svaret.

AMO hjemme:

Når der er 10 eller flere ansatte i en virksomhed, skal der være en arbejdsmiljøorganisation, og der skal være valgt en eller flere arbejdsmiljørepræsentanter. Arbejdsmiljøorganisationen består af mester, den eller de valgte arbejdsmiljørepræsentanter og eventuelle arbejdsledere.

Når man opgør antallet af ansatte, så tæller mester og eventuelle virksomhedsledere og arbejdsledere ikke med. Bygningsarbejdere, der alene er ansat til et bestemt bygge- og anlægsarbejde på en byggeplads, regnes heller ikke med.

Til gengæld tæller bygningsarbejdere, der er ansat til et bestemt arbejde på en byggeplads med, hvis de er blevet genansat, efter at de har arbejdet på en anden byggeplads.

Hvis virksomheden har 35 eller flere ansatte skal arbejdsmiljøorganisationen opbygges med både et arbejdsmiljøudvalg, hvor arbejdsgiveren er repræsenteret og et passende antal arbejdsmiljøgrupper med arbejdsmiljørepræsentanter og arbejdsledere.

AMO ude:

Hvis der er mindst 5 medarbejdere i mindst 14 dage på en midlertidig byggeplads, skal virksomheden have en arbejdsmiljøorganisation på den pågældende byggeplads.

Her tæller sjakbajser og midlertidigt

ansatte med på lige fod med andre ansatte.

Selvstændige, som er underlagt mesters instruktion og kontrol, og som mester sørger for fx værktøj eller materialer til – såkaldte “arme og benmestre” – skal normalt også tælles med.

AMO samarbejde:

Hvis virksomheden har både en AMO hjemme og AMO på nogle af dens byggepladser, er det vigtigt at organisere et godt samarbejde mellem de forskellige dele af AMO.

Arbejdsmiljøorganisationen hjemme skal tage sig af de byggepladser, hvor der ikke er en særlig AMO.

Arbejdsmiljøorganisationen hjemme skal tage sig af arbejdsmiljøarbejdet i hele virksomheden og deltage i virksomhedens planlægning.

Samarbejde om arbejdsmiljø med andre:

Alle virksomheder på en byggeplads skal samarbejde om arbejdsmiljøindsatsen og rette sig både efter de retningslinjer, der gælder for eget arbejde, og dem, der gælder for hele byggepladsen. Den enkelte mester skal derfor holde de andre virksomheder orienteret om den risiko, som hans virksomheds arbejde indebærer for de andre.

AF ANDERS KABEL

Det kræver en god arbejdsmiljøindsats at få sikre, flotte og rene pladser.

Thomas Sommerlund,
arbejdsmiljørepræsentant.

“Vi vil ikke opholde os på en ulovlig plads”

Det krævede et års hårdt arbejde for sikkerhedsgruppen hos Tømrermester Flemming Schrøder, før kulturen var ændret.

Det er snart fire år siden, at Thomas Sommerlund blev valgt som arbejdsmiljørepræsentant. Det skete i forbindelse med en kraftig udvidelse af medarbejderstaben hos Tømrermester Flemming Schrøder. Thomas kom hurtigt på det obligatoriske kursus for arbejdsmiljørepræsentanter, og der fik han hurtigt skaffet den basisviden, han skulle bruge til at få sikret den kulturændring for arbejdsmiljøet, som i dag præger tømrervirksomheden fra Stevn.

“Med ledelsens fulde opbakning gik det ret hurtigt med at få bygget strukturen op omkring arbejdsmiljøorganisationen i virksomheden. Vi fik etableret en sikkerhedsgruppe, men jeg vidste godt, at det ville tage noget længere tid at få ændret de indgroede vaner hos mange af mine kolleger,” fortæller Thomas Sommerlund.

Han indrømmer i den forbindelse, at han også selv ville have været skeptisk over for at skulle ændre egne indarbejdede rutiner, men at han med arbejdsmiljøkursen i ryggen også havde alle de gode argumenter på plads.

“Men det betyder også meget, at firmaets politik hele tiden har været, at vi skal køre 100 procent efter reglerne. Og nu er vi der, hvor vi hverken må eller vil opholde os på en ulovlig plads,” siger Thomas Sommerlund.

Medarbejderne i Flemming Schrøder har nu gjort sig det til vane at ringe til kontoret eller direkte til arbejdsmiljørepræsentant Thomas Sommerlund, når de kommer i tvivl om noget eller oplever noget, som de mener bør være anderledes på pladserne.

“Og det betyder, at vi de seneste par år har haft nogle langt flottere, sikrere og renere pladser,” fortæller Thomas.

“Men der er heller ingen tvivl om, at det hele kun er gået så godt, fordi ledelsen har givet mig frie hænder til at arbejde så aktivt med arbejdsmiljøet. Og jeg har haft kollegernes opbakning til at ændre tingene. Samtidig kan jeg også mærke, at det betyder meget, at man har god viden om tingene, når det handler om arbejdsmiljø. Derfor var det også vigtigt, at vi på kurset fik lært at søge viden”.

Thomas bruger ofte både nettet og konsulenterne fra Byggeriets Arbejdsmiljøbus til afklaring af spørgsmål, når han har stået over for konkrete udfordringer eller spørgsmål fra sine kolleger.

AF MORTEN BICHEL

Styr på arbejdsmiljøorganisationen giver også bedre styr på arbejdsmiljøet.

De gør en forskel

Det er i de mange små forbedringer på byggepladsen, at arbejdsmiljørepræsentantens rolle folder sig bedst ud. Det er nemlig her, mange af ulykkerne forebygges.

Morten Walbeck, arbejdsmiljøleder, Jakon A/S.

Der er masser af samtale i det gode arbejdsmiljøarbejde ... og der er også masser af engagement.

“Det har tidligere været sådan, at arbejdsmiljørepræsentanten har arbejdet bagudrettet. Han har været oppe og stå på ølkassen, når tingene ikke har været i orden. Men nu ser vi oftere, at arbejdsmiljørepræsentanten hopper ned af ølkassen – og går til biddet med at forebygge og planlægge,” siger arbejdsmiljøleder Morten Walbeck fra Jakon A/S.

“Formanden og byggelederen har 1000 ting at forholde sig til, så det er en fordel for alle med en, som er interesseret og dedikeret til arbejdsmiljøet”.

Sund fornuft

Morten Walbeck beskriver arbejdsmiljørepræsentantens rolle som en foregangsmand for kollegerne.

“Vidensniveauet om højderegler og grænseværdier er ikke det vigtigste for arbejdsmiljørepræsentanten. Det vigtigste er en sund fornuft og en tilgang til at se muligheder i stedet for begrænsninger, og hvor mennesket er vigtigere end processen. Det du ikke ved, kan du slå op. Men det er klart, at jo større viden man har – jo større muligheder har man også. Men tager du det nedefra og op og får kortlagt de fleste udfordringer i starten, så har du også bedre tid til at løse de ting, som dukker op undervejs og finde rammerne for de gode løsninger,” siger Morten Walbeck.

Motivér kollegerne

Man påtager sig også en anden rolle, når man bliver valgt som arbejdsmiljørepræsentant: Du er med til at motivere dine kollegaer til at passe på sig selv og hinanden. Du skal ikke lave deres arbejdsmiljø men yde hjælp til selvhjælp. Hvis du vil, kan du med arbejdsmiljøet få en positiv indflydelse på planlægningen, produktionen og økonomien. Vi ved i dag, at hvis du arbejder ud fra de rammer, som arbejdsmiljøloven har sat, vil du også sikre en effektiv produktion. Der er rigtig mange elementer i arbejdsmiljøloven, der er de samme som i Lean, hvor ulykker og produktionsstop er det samme som spild – som jo skal undgås, siger Morten Walbeck, og understreger, at arbejdsmiljørepræsentanten er en ressourceperson, der skaber merværdi.

Gør en forskel
“Mange af de AMR’er, jeg har mødt, brænder for et godt arbejdsmiljø. De vil virkelig gerne gøre en forskel. Det betyder, at de nogle gange bliver frustrerede. Måske synes de ikke, at de kommer igennem med noget som helst. Men det gør de: Det er de små ting, de forbedrer i hverdagen, der gør forskellen. Det er, når vi taler med og lytter til hinanden, vi finder de gode løsninger. Arbejdsmiljørepræsentanten er med til at få tingene til at fungere, så processerne bliver smidige, og så kollegerne ikke kommer galt af sted,” siger Morten Walbeck.

AF MORTEN BICHEL

De arbejder for kollegernes sikkerhed

Hvad var det, der gav dig lyst til at være arbejdsmiljørepræsentant (AMR)?

Rasmus Boelman: Lysten kom af en nysgerrighed efter at få en mere spændende og udfordrende hverdag. Der ligger selvfølgelig også en lyst i at engagere sig i sin virksomhed, være med til at præge og udforme fremtiden.

Claus A. Andersen: Det ville være rart at kunne gøre en forskel.

Tom Gottlieb: Jeg oplevede, at der var en stigende interesse for sikkerhedsarbejdet. Og i starten af firserne skulle der så vælges en sikkerhedsrepræsentant hos P&H as – hvor jeg stillede op – og blev valgt.

Synes du, at du har været med til at gøre en forskel?

Rasmus Boelman: Bestemt!

Claus A. Andersen: Ja.

Tom Gottlieb: Det vil jeg da tro. Jeg håber det i hvert fald.

På hvilken måde?

Rasmus Boelman: Vi arbejder tit og ofte på problemstillinger, der er med til at gøre arbejdsgangen nemmere og mere skånsom for mine kollegaer.

Claus A. Andersen: Jeg har været med til at få folk til at se, at arbejdsmiljø også er til deres fordel.

Tom Gottlieb: Det har altid været vigtigt for mig at følge op på de forslag og

problemer, mine kollegaer bringer op. Ligesom det er vigtigt at formidle de muligheder, der løbende kommer for at få en mindre farlig arbejdsdag.

Hvilket/hvilke emne mener du er vigtigst at ændre på?

Rasmus Boelman: Tit og ofte ser vi, at det er gamle vaner, der kan være et problem. Man er ikke klar over smartere arbejdsgange, mere skånsomme hjælpemidler til fx tunge løft.

Claus A. Andersen: Jeg vil mene, at vi er så langt fremme i P&H, at de fysiske forhold er rigtig gode, så de psykiske forhold er nok de vigtigste.

Tom Gottlieb: Det kan siges ganske kort: Færre ulykker og mindre nedslidning.

Hvordan havde verden/branchen set ud uden AMR?

Rasmus Boelman: Jeg ser nok en branche, hvor folk tager mange chancer for at få løst opgaverne. Jeg ser også en del flere ulykker måske mest af den alvorlige slags. Generelt nok en verden, hvor de ‘mindste’ må arbejde mere usikkert og under ringe vilkår.

Claus A. Andersen: Det havde nok været et usikkert sted at arbejde.

Tom Gottlieb: Det må vel være som det var, da jeg startede på arbejdsmarkedet. Nemlig, yderst farligt.

AF KENNETH B. BARLEV

Rasmus Boelman
Har været ansat i ca. 9 år og fungerer som arbejdsmiljørepræsentant i over 5 år.

Claus A. Andersen
Har været ansat i ca. 2½ år og fungerer som arbejdsmiljørepræsentant i ca. 1½ år.

Tom Gottlieb
Har været ansat i over 30 år og fungerer som arbejdsmiljørepræsentant i over 25 år.

Stilladsfirma i god stil

Mathias og Dennis passer på sig selv – og det gør deres arbejdsplads også.

Som det første stilladsfirma i Danmark er FA Stillads blevet certificeret, og firmaet blev i september indstillet til en pris for sit sociale ansvar på arbejdspladsen.

På en byggeplads i Ballerup er 20-årige Mathias Hansen og 25-årige Dennis Rasmussen fra FA Stillads ved at bygge et stillads og fuld overdækning, så der kan blive skiftet tag uden fare for vandskader på byggepladsen.

FA Stillads er det første stilladsfirma, som er blevet certificeret efter Stilladssektionens egen ordning.

“Vi er ‘opvokset’ med sele og hjelm og den interne kontrol, som certificeringen har betydet. Og vi tror, det giver en sikkerhed for kunderne at vide, at stilladset er kontrolleret, inden deres folk skal bruge det,” fortæller Mathias og Dennis.

Ingen gamle unoder

Dennis passer på ikke at slide for hårdt, for han vil gerne kunne holde til sit arbejde i lang tid fremover – en hurtig fortjeneste inklusiv en dårlig ryg er ikke det, han går efter. Og det er helt i tråd med firmaets ønsker.

“På de daglige morgenmøder taler vi altid om arbejdsmiljø, stilladskvalitet og kundeservice. Det er vigtigt, at alle er med. Vi har otte lærlinge, og de skal høre og lære om, hvordan stilladset skal bygges her, så de kan sige fra, hvis der kommer unoder fra ‘de gamle’ ude på byggepladsen,” fortæller administrerende direktør Stefan Kringelbach.

FA Stillads blev i september desuden nomineret til CSR People Price –

en prestigefyldt pris for socialt ansvar.

“Her er man ikke uglest, hvis man har gjort noget dumt, fx mistet sit kørekort eller været inde og sidde. Her er der mulighed for at få en chance, hvis man vil og har et ønske om en frisk start,” fortæller Mathias og Dennis.

Gamle dage for syv år siden

Sikkerhed er en ret ny ting i stilladsbranchen, fortæller arbejdsmiljøkoordinator i FA Stillads Dennis Holstrand

“Det er jo altså kun syv år siden, det var ‘gamle dage’. Dengang havde vi kun én sele i firmaet, vi talte meget om den, men jeg så den aldrig. I dag er seler fast procedure. Det er godt, for en af mine kolleger har faktisk hængt i den sele to gange,” siger han og fortsætter:

“Der skulle to hjernerystelser til for mit vedkommende, før vi indførte hjelm påbud til alle. Jeg fik engang sparket en skruetvinge ud fra et stillads, så den landede 14 meter nede lige ved siden af en tilfældigt forbigående. Jo, der skal sgu hjelm på.”

AF PIA ENEMÆRKE BECKER

Regelrytteri Nye stilladsregler træder i kraft fra årsskiftet

Fra 1. januar 2014 træder de nye regler for stilladsarbejde i kraft. Reglerne får betydning for den måde, man skal sikre sig, når man opstiller og nedtager stilladser.

De skærpede regler omkring stilladsarbejde betyder, at fra årsskiftet skal der være fuld sikring mod nedstyrtning ved både op- og nedtagning af stilladser. Dansk Byggeri og 3F har stået for den overgangsperiode over de seneste tre år, som nu altså er slut fra 1/1 2014.

For rulle- og bukkestilladser er der blevet udviklet nye opstillingsmetoder, mens der ikke er en bestemt metode, de skal følge ved op- og nedtagning af

ramme- og søjlestilladser. Det er op til hver enkelt virksomhed at sørge for, at man sikrer sig mod at stå i et åbent felt, hvor der er fare for nedstyrtning.

Herlev Stilladser har i forbindelse med de nye regler lavet en kort video, der viser, hvordan virksomheden sikrer sine medarbejdere mod nedstyrtning. Filmen kan ses ved at scanne QR-koden på billedet.

AF ASKE MUFF

Se filmen på din smartphone

Faldsikringsløsning, som den også kan opleves i filmen fra Herlev Stilladser.

Der er snor i tingene.

*De gode
gamle dage*

Vinterbyg i 50'erne

FOTOGRAFEN BAG KAMERAET VAR
KNUD W. PEDERSEN.

Der var ikke meget vinterbyggeri, som vi kender det i dag, tilbage i 50'erne.

Dengang var vinterforanstaltninger en meget bekostelig affære – både for materialer og for arbejdets gang.

Derfor blev de fleste bygge- og anlægsarbejdere enten hjemsendt eller sendt på indendørs arbejde.

Billedet er hentet fra bogen *“Byggepladser i 50'erne”*, som er udgivet på Forlaget Tegl med økonomisk støtte fra 3Fs medie- og kulturfond.

AF BJARKE HAKMANN

Hjul på Geringsssaven

Slut med at bakse rundt med uhandterlige Gerings- og vendbare save.

Det er blevet meget nemmere at flytte rundt på Geringsssaven på Jakons byggepladser og hjemme i værktøjsafdelingen, efter de har udviklet en bøjle med hjul, som bliver monteret på Dewalts arbejdsstationer til Gerings- save. Det var Steen V. Holm og Flemming Roldkjær fra værktøjsafdelingen i Jakon A/S, som blev inspireret af Dewalts arbejdsstation til den stationære sav med hjul på, til også at sætte hjul på arbejdsstationerne til Gerings- savene.

Sammen med arbejdsmiljøleder Morten Walbeck videreudviklede de ideen, og der blev også designet en afstandsklods, således at de gamle vendbare save også kunne monteres på en arbejdsstation med hjul på.

Ud over at en mand nu nemt kan flytte og stille saven op, så er saven også kommet op i en god arbejdshøjde, i stedet for at man ligger og roder rundt på knæene for at skære lister.

“Vi har desværre ikke kunnet få Dewalt til at købe ideen, så har vi selv

Let at transportere for en mand.

Se filmen om Geringsssaven på hjul

sat den i produktion,” siger Jakons arbejdsmiljøleder Morten Walbeck.

Interesserede er velkomne til at kontakte arbejdsmiljøleder i Jakon, Morten Walbeck på tlf. 40260226 eller mail mw@jakon.dk

AF MORTEN WALBECK

Mindre knæliggende arbejde

Flisemontørerne i virksomheden ModulBad, der er et brand under CRH Concrete A/S, har en del knæliggende arbejde ved montage af fliser i badekabiner. Derfor har ModulBad fået et

Et racersæde kan være med til at løse problemerne ved det knæliggende arbejde.

påbud fra Arbejdstilsynet om, at virksomheden skal sikre, at flisearbejdet i badeværelsesmoduler planlægges og udføres sundhedsmæssigt forsvarligt, således at overbelastning ved knæliggende arbejde undgås. ModulBad var ikke tilfreds med dette påbud, og de ankede til Arbejdsmiljøankenævnet, som fastholdt Arbejdstilsynets påbud.

Der er fundet en god løsning i et samarbejde mellem Dansk Byggeri, ModulBad og Byggeriets Arbejdsmiljøbus. Den konkrete løsning har ført ModulBad frem til en mindre stol på det amerikanske marked. Stolen fra Progear fjerner ikke helt det knæliggende arbejde, men det begrænser det væsentligt. Arbejdsmiljørepræsentant Nicolai Kristensen, som er en af flisemontørerne, kan mærke en stor forskel ved, at han ikke har så meget knæliggende arbejde som tidligere.

AF NIELS ERIK DANIELSEN

Se mere om løsningen fra Progear her.

Den glade nedtur

Om nødsænkning af lifte.

I en af de tidligere udgaver af Under Hjelmene skrev vi om et firma, som havnede i en farlig situation, fordi en af medarbejderne fik et ildebefindende, mens han arbejdede i højden på en lift. Ingen på jorden kunne finde ud af at nødsænke liften og komme ham til hjælp. En uhyggelig historie, som heldigvis endte godt, men hvad gør man, når manden eller kvinden i højden ikke selv kan få liften ned?

Under Hjelmene har talt med et par af specialisterne i Materielsektionen i Dansk Byggeri.

“I Liftgruppen i Materielsektionen kender vi udmærket udfordringen,” siger Poul Steiness fra Steiness Lift-center. “Der er desværre ikke nogen snuptagsløsning, som virker i alle situationer. Det vigtigste af alt er, at udstyret er i orden, og at folkene, der arbejder med liften, ved, hvordan den virker. Det siger næsten sig selv, og huskelisten kan da også opsummeres i et par punkter”:

■ Sæt dig ind i, hvordan liften virker.

Nødsænkning er altid beskrevet som noget af det første i brugsanvisningen, som altid skal være at finde på liften. Og du kan også altid bede din udlejer om en instruktion i, hvordan liften virker.

■ Når du arbejder i højden, skal du altid sørge for at have en jordmand, som også ved, hvordan man nødsænker liften.

■ Liften skal selvfølgelig være i orden. Hvornår har den fx sidst været til det lovpligtige årseftersyn? Kig efter liftkontrolmærket på liften eller spørg udlejeren.

■ Sørg for at komme på et kursus i betjening af personlifte. Du finder nemt et på www.ug.dk

Det er svært at finde ud af, hvordan liften nødsænkes, når der ikke er nogen form for anvisninger ved panelet.

Per Brun fra CITY LIFT er enig og tilføjer:

“Branchen arbejder hele tiden på at forbedre sikkerheden omkring lifterne. Vi kan se, at der begynder at komme tekniske løsninger på nogle af udfordringerne. Fx har Nifty Lifte udviklet SiOPS systemet, som hjælper med at forhindre klemme-ulykker. Hvis brugeren af liften bliver presset mod styrepulten, reagerer systemet øjeblikkeligt og forhindrer fortsat bevægelse mod den genstand, som klemmer brugeren”.

AF ROBERT PAJOR

Scan koden – og se en lille film, som demonstrerer systemet.

Mad, drikke og ulykkesfare

Har du tendens til at blive træt ud på eftermiddagen eller allerede ved middagstid, kan det være, fordi du ikke har fået nok at spise og drikke af de "rigtige" ting.

Manglende koncentration

og træthed er to faktorer, der tit spiller ind, når der sker ulykker på arbejdspladsen: Man springer over, hvor gærdet er lavest og tænker sig ikke lige om. Væskemangel er også en meget almindelig årsag til træthed.

Det har været sagt i branchen, at bygge- og anlægsarbejdere tit og ofte lever af fast-food. Men det holder nu ikke helt stik:

I Petri & Haugsted A/S har vi spurgt ind til medarbejdernes

madvaner, hvis de havde været ude for en ulykkes-hændelse. Og det viser sig i de fleste tilfælde, at de spiser og drikker fornuftigt. Men i nogle tilfælde kunne ulykkens karakter godt pege i retning af manglende væske- eller madindtagelse. Særligt dem der skyldtes, at man ikke lige havde tænkt sig om, eller hvor koncentrationen og fokus ikke lige var på det arbejde, som man var i gang med.

AF KENNETH B. BARLEV

NATARBEJDE

Efter arbejdet: Let morgenmad før du sover
Maven arbejder hårdt, hvis du spiser for meget, og din søvn bliver dårligere

Efter dagsøvnen: Solid middagsmad/frokost
Det er vigtigt at spise et godt måltid. Din krop har brug for energi til dine fritidsaktiviteter.

Aftensmad: Let kost
Det gælder for dig, der arbejder om natten, som for resten af befolkningen, at aftensmaden bør være let.

Inden natarbejdet begynder: Mindre mellemmåltid

Spis sundt om natten

Selv om chokolade og kaffe frister med hurtig energi på en nattevagt, er sund kost bedre i længden.

Det er meget fristende at spise chokolade, chips og frikadeller med brun sovs, når man arbejder om natten eller på skifte-

hold. De fleste har prøvet at belønne sig selv ved at hovle to-tre plader chokolade for at holde gang i maskinen – og det hjælper fint de første ti minutter. Cola og kaffe er lige så godt, når man lige skal komme gennem det næste kvarter. Desværre hjælper det intet i længden: Efter ca. 30 minutter falder energiniveauet i kroppen så meget, at du bliver træt og misfornøjet, og så starter den onde cirkel på ny med at spise hurtig energi. Men det er nu meget let at spise og drikke fornuftigt: Se de gode råd i boksen.

Efter kl. 02.00 sover din mave! Nu skal kroppen kunne leve af de depoter, du fyldte op i dag- og aften timerne. Det hjælper også meget at drikke nok vand i dette tidsrum.

AF FINN HOPPMANN

Vis mig din madpakke

Spiser du frokost hver dag? Og er din madpakke sund?

En god madpakke skal indeholde groft brød, frugt, fiskepålæg eller magert kødpålæg og grøntsager.

Det kan være kyllingestykker eller frikadeller med fuld-

kornsklappere til og en god omgang agurkestave samt en banan eller æble. Men der er mange muligheder

Medarbejderne i Petri & Haugsted A/S skifter arbejds-

sted flere gange om dagen, og har som de fleste brug for en sund madpakke. Under Hjelmene har kigget lidt i madkassen for at finde inspiration og gode tips.

AF KENNETH B. BARLEV

Kim er på kur og spiser derfor grøntsager og frugt i løbet af dagen. Han starter hver dag med et solidt morgenmåltid, oftest havregryn, og når han kommer hjem, tager han 1-2 rugbrødsklappere. Så er der stadig plads til aftensmaden.

Vagn spiser rugbrød til morgen og har madpakke med, som består af rugbrød m/ kødpålæg. Han spiser gerne lidt ind i mellem arbejdsopgaverne, så energiindtaget bliver fordelt over dagen.

Leo har lidt højt blodtryk og skal derfor passe på, hvad han spiser. Han starter hver morgen med rugbrød, kogt æg, kaffe og friskpresset juice. Hans madpakke består af rugbrødsmadder med forskelligt pålæg, gerne fiskepålæg og kødpålæg. Leo spiser madpakken over to omgange.

Gode tips til din madpakke

- Groft skårede grøntsager som rød, grøn eller gul peber, agurk og gulerødder.
- Pasta (evt. fra gårsdagens middag) evt. med skinketern eller tun i.
- Groft brød, evt. som boller med salat og kødpålæg eller bare rugbrødsklappere.
- Frugt.

Bent spiser morgenmad hver dag, og lige i øjeblikket er det mest yoghurt med müsli. Han spiser oftest sin madpakke, rugbrødsmadder med kødpålæg og frugt, på én gang.

Carsten spiser som oftest grovbolle med ost og skinke til morgenmad. Hans madpakke består af grovboller og rugbrødsmadder m. kødpålæg, som han spiser over flere gange i løbet af dagen.

Du kan finde mere om sund kost på bla. www.altomkost.dk

Bliv klogere i de stille perioder

Hvorfor ikke bruge de stille perioder, der ind imellem opstår i enhver byggevirkning, til at blive klogere?

I AMU-uddannelsessystemet er der masser af muligheder for at blive klogere på, hvordan man håndterer arbejdsmiljøspørgsmål i bygge- og anlægsbranchen. Virksomhedens egenbetaling er under 200 kr. pr. kursusdag, og der er mulighed for at få op mod 640 kr. i løntabsgodtgørelse pr. kursusdag. Desuden kan der søges om yderligere tilskud fra Bygge- og Anlægs-

branchens Udviklingsfond hhv. fra Malerfagets Kompetencefond.

Du kan se mere om mulighederne på: www.ebai.dk, hvor man også kan se, hvor og hvornår de forskellige kurser afholdes. I boksene ser du eksempler på kurser, der gør dig klogere på arbejdsmiljø.

AF ANDERS KABEL

Arbejdsmiljø – Sikkerhed og sundhed på byggepladsen (AMU-kursus 40349)

Gennem kurset lærer du at øge sikkerheden og forebygge ulykker i forbindelse med indretning og daglig drift af en byggeplads. Du får samtidig viden om APV, brugsanvisninger og Plan for Sikkerhed og Sundhed (PSS). Kurset varer to dage.

Udførelse af APV mv. i små bygge- og anlægsvirksomheder (AMU-kursus 44871)

Gennem kurset lærer du om opbygningen af byggepladsens arbejdsmiljøorganisation og om at udarbejde og vedligeholde APV på byggepladsen. Du lærer også at planlægge de nødvendige arbejdsmiljøforanstaltninger. Kurset varer to dage.

Farlige stoffer i byggebranchen – Fortidens synder (AMU-kursus 47338)

Gennem kurset får du kendskab til udbredelsen af farlige byggematerialer som asbest, PCB, bly, klorede paraffiner og forurenede jord. Du får kendskab til forundersøgelser, og du lærer at indtænke sikkerhed og sundhed i planlægningen. Kurset varer én dag.

Jesper Boilersen var en af mange medarbejdere, der blev overtaget af Züblin få uger efter Pihls konkurs.

Solstrålehistorie midt i kaos

Züblin overtog Pihl-medarbejdere på Nordhavnen.

Jesper Boilesen blev ligesom sine kolleger chokeret, da Pihl pludselig gik konkurs i september. De fleste kendte Pihl som et robust firma og havde slet ikke set konkursen komme.

Jesper Boilesen havde arbejdet i firmaet siden 2007 og opfattede som mange andre Pihl som mastodont i branchen. Han er i dag projektchef for Nordhavnkonsortiet, bestående af Pihl og Züblin, som anlægger tunnelen ved Nordhavnen.

“På denne byggeplads arbejder 20-25 tidligere Pihl-folk, som gik en usikker tid i møde, da konkursen var en realitet,” fortæller Jesper Boilesen om tunnelbyggeriet. Anlægssummen er i størrelsesordenen 1,2 mia., og der arbejdes 7-18 hver dag, så produktionsapparatet udnyttes fuldt ud. Så det er en stor byggeplads med masser af udfordringer i

hverdagen. Og så kom der en konkurs oven i.

Men midt i al forvirringen er der trods alt også en solstrålehistorie. Züblin meldte allerede efter et par dage ud, at de ville overtage medarbejderne. De var hurtige og proaktive og fik med hjælp fra IDA og advokater overtaget samtlige tidligere Pihl-medarbejdere, som fik gældende løn og ansættelsesvilkår inkl. anciennitet overført, og nu alle er ansat i Züblin.

“Da konkursen trådte i kraft, blev alle hjemsendt, men allerede tre uger senere var produktionen igen på fuld kraft,” siger Jesper Boilersen.

Så livet går videre på byggepladsen, og der summer af liv og aktiviteter midt på Østerbro med toge og trafik og alt, hvad der hører sig en storby til.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Vejledninger om arbejdsmiljø på ny app

Branchearbejdsmiljørådet for Bygge & Anlæg har fået udviklet en app til iPad og iPhone. App'en indeholder alle materialer fra BAR Bygge & Anlæg, så du altid har viden om arbejdsmiljø lige ved hånden.

App'en kan blandt andet:

- Let finde alle de relevante materialer via menu eller søgefunktion.
- Sendte materialer som pdf via e-mail.
- Oprette favoritliste
- Tilføje bogmærker
- Gemme noter & billeder – og sende dem
- Give adgang til seneste nyt fra BAR Bygge & Anlæg
- Vise Bent E-film

Download app'en

App'en er endnu kun tilgængelig for iPad og iPhone, men BAR Bygge & Anlæg håber at kunne tilbyde app'en til Android i starten af 2014.

Du kan finde app'en i App-store ved at skrive "BAR Bygge" i søgefeltet. Det anbefales, at app'en downloades, mens wifi er tilgængeligt på grund af størrelse og download-tid.

BAR Bygge & Anlæg vil meget gerne høre fra dig, hvis du har kommentarer eller spørgsmål til app'en. E-mails kan skrives til mbo@bar-ba.dk.

Læs mere om app'en på BAR Bygge & Anlæg www.bar-ba.dk.

AF MORTEN BICHEL

Få dit materiale fra BAR BA på din tablet eller telefon

Scan koden med din iPad eller iPhone og hent app'en i App-store.

Den årlige arbejdsmiljødrøftelse

En gang om året skal alle virksomheder ifølge loven afholde en arbejdsmiljødrøftelse. Det er arbejdsgiveren, der skal indkalde til drøftelsen og sikre, at der følges op på de beslutninger, der træffes.

Byggeriets Arbejdsmiljøbus vejleder i årlig arbejdsmiljødrøftelse

Krav

På BAR Bygge & Anlægs hjemmeside kan du se de formelle krav til den årlige arbejdsmiljødrøftelse med hensyn til indhold og opfølgning.

Faktablad

Her finder du Faktablad om den årlige arbejdsmiljødrøftelse, der i kort form samler krav og forslag til arbejdsmiljøarbejde.

Værktøjer

Du finder også værktøjer til afholdelse og gennemførelse af selve arbejdsmiljødrøftelsen. Her er der skemaer til erfaringsopsamling og til næste års arbejdsmiljøarbejde.

På siden med ideer til den årlige arbejdsmiljødrøftelse kan du finde inspiration til spørgsmål, men det er vigtigt, at det er jeres/virksomhedens oplevelser/ problemstillinger, som I drøfter.

AF ANDERS KABEL

Uddannelsesdage for byggeriets virksomheder

Både arbejdsmiljøchefer og -repræsentanter fik viden med i bagagen efter kurser med tryk på det gode arbejdsmiljø.

“Uddannelsesdage for byggeriets virksomheder” udbydes af Branchearbejdsmiljørådet Bygge & Anlæg. Der er i alt 12 kursustilbud at vælge imellem. Kurserne henvender sig til både ledelses- og medarbejderrepræsentanter i arbejdsmiljøorganisationen.

Inspirerende oplægsholder

Arbejdsmiljøchef Pia Enemærke Becker fra entreprenørvirksomheden HHM A/S arbejder til daglig med det psykiske arbejdsmiljø på byggepladsen, og selv om hun ved meget om emnet i forvejen, var kurset “Trivsel og psykisk arbejdsmiljø” værdifuldt for hende.

“Dels var det inspirerende at lytte til oplægsholderen. Derudover var det meget nyttigt for mig, at holdet var en blanding af arbejdsmiljøchefer og menige arbejdsmiljørepræsentanter. I ledelsen kan vi jo nemt udtænke en masse velmente initiativer, men på kurset fik jeg mulighed for at lytte til, hvordan håndværkerne modtager og bruger dem i praksis,” siger Pia Enemærke Becker.

Især til små og mellemstore virksomheder

Kurserne er rettet mod alle i byggevirksomhedernes arbejdsmiljøorganisation, men især mindre og mellemstore virksomheder har ofte ikke kapacitet til selv

at oprette kursustilbud. Her kan “Uddannelsesdage for byggeriets virksomheder” være en nem måde at tilbyde medlemmerne af arbejdsmiljøorganisationen en bred vifte af tilbud, uden at virksomheden selv skal sætte det store organisationsapparat i gang. For arbejdsmiljørepræsentant Brian Andersen gav de korte kurser lyst til selv at studere detaljer nærmere efter endt undervisning.

“Jeg kender naturligvis en del til stilladsarbejde, men fik ny viden med hjem om faldsikring med sikkerhedslinier – blandt andet om, hvor ofte linerne skal tjekkes,” forklarer han.

AF BAR BA

Pia Enemærke Becker, arbejdsmiljøchef og Brian Andersen, arbejdsmiljørepræsentant.

Uddannelsesdage for Byggeriets virksomheder

– en genvej til ny viden i
arbejdsmiljøorganisationen

Uddannelsesdage for byggeriets virksomheder er en nem måde for jeres virksomhed at tilbyde medlemmer af arbejdsmiljøorganisationen den lovpligtige uddannelse i arbejdsmiljø.

Der udbydes i alt 12 forskellige kurser, som blandt andet handler om forebyggelse af arbejdsulykker, brug af tekniske hjælpemidler og maskiner, psykisk arbejdsmiljø, kemi/PCB/asbest og ergonomi.

Uddannelsesdage giver mulighed for at dele viden og erfaringer på tværs af virksomheder og fag.

Kurserne udbydes af BAR Bygge & Anlæg i samarbejde med 6 kursusudbydere.

De næste kurser finder sted i uge 9 og 10 i 2014.

Pris per kursusdag er 2.200 kroner inklusive forplejning.

Tilmelding og kursusbeskrivelser på www.bar-ba.dk

FOTO: SkillsDenmark

DM i Skills Fra danmarksmester til murermester

Gigantium i Aalborg lægger i dagene 23-25. januar hus til årets Danmarksmesterskab for landets bedste håndværkslærlinge. Mathias Nielsen er to år i træk endt øverst på skamlen for murere. Det har givet store oplevelser og redskaber, som han kan bruge i sit arbejde.

Hvert år dystes de bedste erhvervsskoleelever fra hele landet i 42 forskellige discipliner ved DM i Skills. Forud er gået mesterskaber på hver enkel erhvervsskole og derefter regionsmesterskaber rundt om i landet.

Mathias Nielsen fra Holstebro er to gange forsvarende Danmarksmester i murerfaget og vandt i sommers en flot sølvmedalje ved VM i Skills.

“Det har da først og fremmest givet en masse spændende oplevelser, som jeg ikke ville have været foruden. Men jeg har også lært en masse, som jeg kan bruge i mit arbejde. Især i forhold til planlægning,” siger han.

Ud over selve Danmarksmesterskabet bliver der også uddelt en arbejdsmiljøpris for hvert fag. Her bliver deltagerne bedømt på deres evne til at holde orden, håndtere tunge byrder, undgå dårlige arbejdsstillinger, håndtere maskiner og værktøjer samt at bruge personlige værnemidler.

I 2012 vandt Mathias Nielsen denne pris, og det er generelt et område, som han er meget opmærksom på.

“Jeg tænker meget over arbejdsmiljø i det daglige; at jeg husker at bruge høreværn, når jeg bruger vinkelsliberen og at have knæbeskyttere på, når jeg skal støtte med knæene mod jorden. Desuden sørger jeg også altid for, at min ryg er varm. Det er vigtigt at passe på sig selv,” siger han.

Mathias Nielsen kommer ikke til at stille op i år, da han er blevet for gammel til at deltage. Han driver i dag sit eget murerfirma i Holstebro.

AF ASKE MUFF

LÆRLINGE 2 IDEN

Der er sgu lidt storebror-effekt over det

Nicky Nordkvist er elektrikerlærling i Hoffmann A/S. Nicky fortæller, at han tidligere er uddannet sergent og har været udsendt med hold 4 og 7 i Afghanistan, hvor der i den grad også var fokus på sikkerheden.

Selvfølge sikkerhed

Alligevel er han blevet positiv overrasket over, at der i et firma kan være en så indgroet sikkerhedskultur, at det at tage vare på og oplære lærlingen i korrekt adfærd er en selvfølge for svendene.

“Jeg troede, at sikkerhed på byggepladser var lig med hjelm og sikkerhedssko. Jeg havde ingen anelse om, at forhold som vinterforanstaltninger, faldsikring, støvsugning og brug af stiger var ting, som der skulle tages med i planlægningen. Problematikken omkring tunge løft kendte jeg dog godt fra forsvaret,” fortæller

Nicky, der er glad for den opmærksomhed, han får:

“Det er dejligt, at der i hverdagen stilles krav til mig. Og laver jeg en fejl eller en forkert handling, bliver det straks bemærket. Der er en stor påvirkning fra de svende og overmontører, der har ansvaret for min uddannelse. De passer godt på mig, og der er sgu lidt storebror-effekt over det,” smiler Nicky.

Undgå risici

Han har set, hvor risiciene og udfordringerne ligger på en byggeplads.

“Især oplever jeg, at når vi er i slutfasen af et projekt, så bliver folk mere risikovillige. Det kan der være flere årsager til, men det er helt klart en udfordring, vi som sjak skal arbejde på at blive bedre til at undgå,” understreger Nicky.

AF SUSANNE NEJST LØRUP

Jeg tænkte ikke over, hvor meget der kunne gå galt.

Brug af bl.a. værnemidler er nu en naturlig del af hverdagen

Kan du få en ny vane?

Her er alle samlet til fælles information på Hoffmanns byggesag Farum Plejeboliger.

Sikkerhedskulturen er ligesom en god vane. Start med dig selv, så kommer de andre med hen ad vejen.

Sikkerhedskulturen på en arbejdsplads skabes af de mennesker, der er på arbejdspladsen, og defineres af deres adfærd og de fælles holdninger, værdier og vaner, der knytter sig til arbejds- miljø- og sikkerhedsarbejdet.

Det tager lang tid at oparbejde en god sikkerhedskultur, også selvom der i store træk er enighed omkring de fælles holdninger, værdier m.m. mellem ledelse og medarbejdere, og det kan kun lykkes ved, at alle medarbejderne vil sikkerhed, og også viser det med deres adfærd.

Sikkerhedskulturen kan have mange niveauer, også flere på én gang, men for at arbejde hen imod en god sikkerhedskultur er det vigtigt, at der kommer fokus på sikkerheden, og at der snakkes om sikkerheden.

Der kan fx laves kampagner over forskellige emner, som på den måde bliver fælles viden og kan danne grundlag for de næste skridt. Kampagner i sig selv ændrer ikke kulturen, men de er med til at få fokus på sikkerheden.

Udfordringen er, at gamle vaner og måder at takle tingene på skal ændres, og alle vaner er svære at ændre. Så start med dig selv og begynd at oparbejde en god sikkerhedskultur på din arbejdsplads straks i dag.

AF SUSANNE NEJST LØRUP OG
KENNETH B. BARLEV

Sikkerhedskultur er et fast emne i avisen. Har du ideer, så skriv til underhjelmene@underhjelmene.dk

Tyg lidt på dén:

Hvad gør du, hvis det på din arbejdsplads er helt almindeligt at slække på sikkerheden?

- Taler du med dine kolleger over frokosten?
- Tager du problemet op med din leder?
- Går du til din arbejdsmiljørepræsentant?
- Eller krydser du fingrene og håber, at du og dine kolleger har heldet med jer dag efter dag?

Hvor synes du, ansvaret for en god arbejdssikkerhed ligger på din arbejdsplads?

- ? Er det ledelsen, der har det fulde ansvar
- ? Er det din arbejdsmiljørepræsentant, der har ansvar for at holde styr på sikkerheden
- ? Er enhver sin egen arbejdsmiljørepræsentant: Hvis man vil have sikkerhed, må man selv sørge for det
- ! Eller er det fælles ansvar: Ledelsen skal sørge for rammerne og kollegerne skal passe på sig selv og hinanden.

Tegninger styrker arbejdsmiljøet

Tegninger forbedrer sikkerhed og arbejdsmiljø på Ny Nørreport Station.

Udlændinge og folk med læsevanskeligheder har stor glæde af tegninger, der fortæller om arbejdsmiljø.

Tegning: Jens Vox

Der færdes i snit omkring en kvart million mennesker i området omkring Nørreport Station, og det stiller store krav til logistik og sikkerhed, når bygherrer og entreprenører i fællesskab skal sikre et godt og stabilt arbejdsmiljø. I den forbindelse har tegneren Jens Vox været tilknyttet projektet.

"Tegninger siger bare meget mere end tekst. Man kan lynhurtigt genkende sig selv i situationen, og man husker det derfor bedre. Det fungerer rigtig godt," siger betnarbejder Søren Christensen.

Alle medarbejdere gennemgår et introkursus, inden de påbegynder arbejdet på byggepladsen, og her bliver tegninger brugt aktivt.

"Jeg er ikke i tvivl om, at tegningerne er med til at øge forståelsen for et godt arbejdsmiljø. Desuden ved vi også, at nogle håndværkere har læsevanskeligheder, så ved at gøre det visuelt sikrer vi os, at budskaberne når klart igennem, siger Thomas Fløe Jensen fra Grontmij, der er arbejdsmiljøkoordinator på projektet.

AF ASKE MUFF

Døde i byggeriet i Danmark 2013

22. januar 2013

I forbindelse med et renoveringsarbejde mistede en stilladsarbejder livet, da han styrtede 12 meter ned fra en overdækning. Den 32-årige stilladsarbejder ville feje sne væk fra en overdækning over en indre gård, som firmaet var ved at nedtage. Da han gik hen over trapezpladerne, brød én af dem sammen under ham. Stilladsarbejderen var ikke iført faldsikringsudstyr.

22. februar 2013

En 44-årig mand døde af sine kvæstelser efter at være faldet 5 meter ned. Ulykken skete under nedtagning af tagbelægning. Arbejdet foregik fra mandskabskurv monteret på teleskoplæsser. Den 44-årige åbnede lågen til mandskabskurven og trådte ud på lægterne, som var monteret på bygningens spær. Lægten knækkede, og skadeslidte faldt 5 meter ned og ramte et betongulv inde i bygningen.

Der er for nylig sket endnu en dødsulykke i bygge og anlæg. Udredningen er fortsat i gang.

Kilde: Arbejdstilsynet

Hvad kan du se herfra?

Tænk altid over dit udsyn ...

... det kan hurtigt gå galt.

Kun en skovl holder på hemmeligheder

Det er vigtigt at fortælle om nær-ved-ulykkerne.

En medarbejder hos Hoffmann A/S var i sommer ude for en ulykke, da han sammen med en kollega var i gang med at grave ud til hovedkloakledning sammen med maskinføreren. Efter skovlskifte tjekkede maskinføreren fastgørelsen af skovlen på sædvanlig vis ved at ryste den og begyndte igen at grave. Efter første løft satte han skovlen i jorden igen, men skovlen røg denne gang af og trillede 360 grader rundt og ned i udgravningen. Skovlen landede med skåret på håndmandens fod, og han blev kørt på sygehuset, hvor det konstateredes, at han havde brækket en tå ved åbent brud.

Leverandøren af maskinen blev indkaldt til gennemgang for tekniske fejl. Der var ingen tekniske fejl på maskinen, men under rekonstruktion af hændelsen så de, at sten meget nemt kiler sig fast mellem arm og skovl ved sikringspalen.

Maskinens alarmsystem registrerer, at den leverer sit tryk korrekt, selv om det er mod en sten og ikke mod palen. Når stenen rystes løs, skrider palen ud, og skovlen falder af.

Flere maskinførere har oplevet tilsvarende tidligere, dog uden skade til følge. Det er således ikke et enestående tilfælde.

Det er derfor besluttet, at det fremover ved skovlskift visuelt skal sikres, at palen er i korrekt position efter skovlskift.

Dette kan enten ske ved, at maskinføreren vender skovlen og ser, at pal er i bund, eller ved, at skovlen vendes mod håndmand, der tjekker og giver klartegn.

For at pal er mere synlig, farves disse på alle maskiner i en selvlysende farve. Denne procedure tilføjes APV-en for entreprenørmaskiner.

AF LUISE FALHOF

Læsseramper udløser uheld

Et sæt forkerte læsseramper sendte en tung teleskoplæsser til tælling og udløste en situation, der kunne have fået alvorlige konsekvenser for lastvognens chauffør.

Under en afhentning af en udlejet teleskoplæsser var en vognmand hyret ind til at klare opgaven med at få fragtet den tunge maskine videre til en anden materieludlejer. Chaufføren stod for læsning af teleskoplæsseren. Da chaufføren kørte teleskoplæsseren op på trailerladet, vippede læsseramperne af deres befæstningspunkter på traileren og faldt til jorden.

Læsseramperne faldt af på netop det tidspunkt, da teleskoplæsseren var oppe på trailerladet med forhjulene, og den kørte op på læsseramperne med baghjulene. Teleskoplæsseren faldt ned sammen med læsseramperne og landede på trailerladets bageste kant.

Chaufføren var uskadt efter uheldet, og der skete kun materiel skade på teleskoplæsser og trailerlad.

Det er kun materiel skade, men det kunne være gået rigtig galt.

Havde der været tale om en bomlift, hvor manden står i kurven under læsning, kunne uheldet have fået alvorlige følger pga. risikoen for at blive katapulteret ud af kurven.

Udstyret passede ikke sammen

De anvendte læsseramper passede ikke til trailerens højde. Det betød, at vinklen på de spidse ender af læsseramperne, som har hvilet mod jorden, var forkert. Læsseramperne lå for fladt mod jorden, og der var luft under de spidse ender. Den forkerte vinkel betød, at teleskoplæsserens baghjul fik ramperne til at vippe op og løfte sig fra befæstningspunkterne på trailerladet i det øjeblik, baghjulene kørte op på ramperne.

Vigtigt at se på kompetencerne

Det er ikke tilstrækkeligt sikkert at understøtte læsserampernes frie ender med trækklodser. Der er for stor risiko for, at trækklodserne forskubber sig i forbindelse med læsningen.

Det er vigtigt at sikre sig, at underleverandører – i dette tilfælde en ekstern vognmand – også har de kompetencer, der skal til for at løse opgaven på en sikker og forsvarlig måde. Det gælder også, selv om der er tale om fx en professionel materieludlejer med ISO 9001 certifikat.

AF ROBERT PAJOR

Det kan godt gøre ondt, når det tunge grej rammer ved siden af.

..... fra en anden vinkel

SIKKERHED

Jeg tog en chance

Klatreinstruktør Frederik Svitzer har altid haft fokus på sikkerhed i sit arbejde. Men en dag gik det grueligt galt.

Da Frederik Svitzer den 30. maj 2012 om morgenen var alene i skoven for at gøre klar til at undervise et klatrehold, var han stresset og følte sig for travlt. Han skulle rigge reb og seler til oppe i de høje træer, så hans elever senere kunne færdes sikkert rundt i trætoppene. Der var ikke længe til, at eleverne kom. Frederik havde travlt.

Den dumme- ste chance

“Jeg havde lige placeret et topanker i en trætop og ville rapelle ned fra træet. Da jeg kom til omkring 10 meter over jorden, havde rebet, jeg var hæftet fast på, viklet sig rundt om træet, så jeg kom til at sidde i klemme. Jeg gik lidt i

panik. Tænk hvis jeg bare skulle hænge her,” fortæller Frederik Svitzer.

Han klamrede sig fast til stammen, mens han prøvede at få hæftet en ny sikring på længere nede ad rebet. Han var meget opmærksom på sikkerhed i sit job som klatreinstruktør og ville normalt aldrig hæfte en sikring af, før han havde hæftet en anden på et andet sted.

“Men jeg kunne ikke rigtig komme til at sætte en ny sikring på. Jeg var stresset, havde slet ikke hovedet med mig. Så jeg tog en chance. Den dumme-
ste, jeg har taget i mit liv”.

Idet Frederik klikkede sig ud af den eneste sikring, der holdt ham til rebet, skred han

og faldt de cirka 10 meter ned fra træet.

“Jeg kan huske, at jeg var meget fattet. Jeg tænkte hele tiden, at om lidt ville jeg lande på jorden. Og det gjorde jeg, lige på benene. Jeg sprang nærmest op som en fjeder og blev skudt til siden, hvor jeg så lå, virkelig, virkelig forslået.”

Da han lå der på jorden, var hans eneste tanke at holde sig ved bevidsthed. Han var alene i skoven og måtte bevare fatningen.

Op på hesten

“Da jeg ville rejse mig, kunne jeg slet ikke, og der vidste jeg, at der var noget galt.”

Han fik ringet 112 og lå kort efter i en ambulance, fikseret på en bære, mens han fik et skud morfin i armen.

“Og pludselig begyndte jeg bare at græde og græde. Jeg var virkelig chokeret.”

Frederik havde fået et brud på ryggen og skulle opereres. Frederik er i dag næsten fuldt førlig igen og er ikke blevet skræmt af den voldsomme ulykke.

“Det, der skete, skete, fordi jeg ikke havde hovedet med mig. Det skal man have. Og det vil jeg selvfølgelig have fremover. Altid. Men jeg elsker at klatre, og det er bare op på hesten igen.”

AF LUISE FALHOF

“Det bliver hverdag – ligesom at køre i bil,” siger holdet om brugen af Mountit-systemet.

Bygherre går foran

Gipsvogne på fast arbejde i Hvidovre

To Mountit-gipsløftere har fået fast arbejde på Hvidovre Hospital. Med ca. 250.000 m² foregår der løbende renovering og nybygning på det store hospital.

Projektdirektør Finn Bloch fra Hvidovre Hospital er selv tidligere tømrer, og han ved, hvor meget det betyder med et godt arbejdsmiljø, og at man ikke slides op unødigt. Derfor overvejer bygherre også, på baggrund af erfaringerne i dette projekt, at der fremover i udbudsmaterialet stilles tydelige krav til de ergonomiske hjælpemidler.

Det er Peter Schieck fra P.S. Entreprise A/S som har én af tømrerentrepriserne på Hvidovre Hospital, og det er også Peter Schieck, som har foreslået hospitalet at investere i systemerne. Det blev positivt modtaget, og derfor investerede byggeafdelingen på Hvidovre Hospital i to Mountit-systemer, som skal gå på tur hos de forskellige tømrerentrepriser.

Der er ikke meget plads på hospitalsgangene

Ud over at det er en hjælp til tømrerne, skal gipsvognene gerne effektivisere arbejdsprocessen så meget, at tømrernes færden på hospitalsgangene lettes mest muligt. Samtidig betyder det, at der ikke skal benyttes hjemmelavet udstyr

på gangene, hvor der i forvejen færdes rigtig mange patienter og personale i byggeperioden.

“Det er blandt andet en af bagtankerne med indkøb af udstyret,” fortæller Finn Bloch, projektdirektør på Hvidovre Hospital.

Arbejdet skal planlægges lidt anderledes

Tømrerformand Carsten Bang fra P.S. Entreprise A/S bruger meget tid på at instruere nye medarbejdere i brugen af Mountit-systemet, og han er desuden selv med, når lærlinge og tømrersvende anvender udstyret for første gang. Rent teknisk har det fungeret godt:

“I starten skulle der justeres lidt på hastighederne og hydraulikken, men generelt har det været en succes at arbejde med Mountit-systemet. Man skal dog være opmærksom på, at når man anvender denne type system, er der begrænsninger på gipspakkernes størrelser, og der er behov for mere oplagsplads, fordi vi anvender gips-bukke istedet for stakere,” fortæller Carsten Bang.

AF ANNE ANTILLA
OG SUSANNE NEJST LØRUP

TIP EN 13'ER

	1	X	2
1. Hvor finder du gode film om arbejdsmiljø? 1 Google X youtube 2 TV2			
2. Hvornår skærpes reglerne for stilladsarbejdernes fastgørelse af faldsikring? 1 Første januar 2013 X Første januar 2020 2 Første januar 2014			
3. Skal der være en jordmand, når du arbejder i en lift? 1 Nej X Kun om vinteren 2 Ja			
4. Hvor tit skal virksomheden holde en arbejdsmiljødrøftelse? 1 Hvert andet år X Hvert tredje år 2 Hvert år			
5. Hvem afholder Uddannelsesdage for byggeriets virksomheder? 1 AT X BAR-BA 2 3F			
6. Kan man købe vandbaseret emulsion til asfalt? 1 Ja X Nej 2 Kun i USA			
7. Hvornår begynder vinteren i byggeriet ifølge Arbejdstilsynet? 1 Første oktober X Første januar 2 Første november			
8. Hvad kaldes undervognsskylleren til lastbiler? 1 Vandfaldet X Moby Dick 2 Bruseren			
9. Hvad hedder danmarksmesteren i murerfaget? 1 Søren X Mathias 2 Peter			
10. Hvor mange er døde i byggeriet i 2013 (ved avisens trykning)? 1 Ingen X Syv 2 Tre			
11. Hvem tog en unødige chance? 1 Chaufføren X Tømreren 2 Klatreren			
12. Hvilken virksomhed har fejret et år uden arbejdsulykker med fravær? 1 Hoffmann X Jakon 2 NCC			
13. Hvornår skal en virksomhed have en arbejdsmiljøorganisation? 1 Altid X Mere end 10 ansatte 2 Mere end 50 ansatte			

FRIST FOR SVAR ER D. 1. FEBRUAR 2014

Alle kan deltage i konkurrencen og blive de heldige vindere af de flotte præmier:

- 1. præmie: Et godt digital kamera til ca. 2000,- kr.
- 2.-10. præmie: Seje sikkerhedsbriller
- 11.-30. præmie: Lodtrækning om fede T-shirts

Du kan vælge at:

- MMS'e dit svar til 29 60 66 71.
- Maile til bra@danskbyggeri.dk.
- Sende dit svar til Under Hjelmene, Dansk Byggeri, Nørre Voldgade 106, 1358 København K

HUSK Uanset hvilken metode du vælger, skal vi have dit navn og adresse, så vi kan sende en eventuel præmie til dig.

Her ser I en vinder

Tillykke til Jens Breinholt, projektudviklingschef, NCC Property Development A/S, Søborg.

Han er den heldige vinder af konkurrencen fra Under Hjelmene 1/2013.

Jens Breinholt

Nu skal de bruge handsker, briller og vest

Hoffmann A/S har øget kravene til anvendelse af personlige værnemidler.

I bestræbelserne på at undgå skader på hænder, fingre og øjne har Hoffmann A/S besluttet at påbyde brug af handsker og beskyttelsesbriller på samtlige af deres byggepladser arbejdsområder samt værksteder og materielpladser. Det er samtidig besluttet, at alle skal bære synlighedstøj eller synlighedsvest.

De skærpede krav gælder alle der færdes på byggepladserne i både Danmark, Norge og Sverige. Håndværkere, byggeledelse, rådgiver, bygherre osv. og skal være fuldt implementeret 1. januar 2014.

Filosofien har været: Hvis ikke vi gør noget anderledes, så rykker vi os ikke, og så kommer vi ikke de sidste småskader til livs.

De fleste vil i første omgang synes: "At det er sgu for meget". Men er det nu også det? Der er vel ingen grund til

at få skader, som man ved, kan undgås, og for mange arbejdsoperationer gælder i forvejen, at der skal bæres handsker og beskyttelsesbriller.

Og synlighedsvest/tøj – hvorfor nu det? Prøv at spørge din maskinfører eller kranfører, om ikke han synes, det er en god ide. Har du nogensinde tænkt over, hvor usynlige folk kan være i terræn en mørk vintermorgen?

AF SUSANNE NEJST LØRUP

FAKTA

Hoffmann A/S er ejet af den norske koncern Veidekke som har afdelinger i Danmark, Norge og Sverige. En analyse af koncernens afdelinger og deres underentreprenørers skader i 2011 og 2012 har vist, at det især er hænder, fingre og øjne det går ud over, når håndværkere kommer til skade.

Hvad synes du om Hoffmanns skærpede krav til brug af handsker, beskyttelsesbriller og synlighedstøj/vest?

Kurt Nielsen,
Betoner i 35 år

Som sådan synes jeg, det er fint, at vi skal passe på os selv, men der skal være en mening med regler. Nu må vi jo se, hvordan det går.

Ronnie Tranemos,
Elektriker i Hoffmann Teknik

Man kan jo ikke klage over, at nogen vil passe på os. Jeg er dog lidt spændt på, hvordan det bliver at skulle bære beskyttelsesbriller hele tiden, men så længe vi får nogle, som er af god kvalitet, så bliver det nok hurtigt bare en vane.

To veludrustede gutter fra Hoffmann A/S.

Den sikreste rundsav

Sådan får du pølserne i maskinen.

En ny rundsav nægter at skære i hverken pølser eller menneskefingre. Man tror, det er løgn, men se filmen og se det ske.

På Sawstop-fabrikken i USA fremstiller man bordrundsav. Firmaet blev grundlagt i 2005 og sælger save med et patenteret automatisk bremsesystem. Bremsesystemet sørger for, at saven stopper på 5 millisekunder, hvis klingens kommer i kontakt med brugerens hånd eller andre dele af kroppen.

Rundsavsklingen udsender et svagt elektrisk signal og har nogle sensorer. Et stykke træ leder ikke elektricitet, men det gør vores huds salt og fugt. Når sensorerne mærker, at klingens

elektriske signal ledes videre over i fx en finger, stopper saven straks – bang.

Når saven stopper, overføres den enorme kraft fra klingens til en konstruktionsdel inde i savens. Denne del deformeres fuldstændig i stoppet og skal selvfølgelig skiftes bagefter. En ny "bremse" koster i omegnen af 60\$, ca 335 kroner – hvilket jo er billigt i forhold til at miste en finger.

Saven fungerer kun med de specielle klinger med sensorer, og det kan ske, at også klingens skal skiftes efter bremsesystemet har været i aktion.

AF PIA ENEMÆRKE BECKER

Se opfinderen stikke fingrene i saven – hvis du tør!

TEMA

HUSK VINTER FORANSTALTNINGERNE

Vinterens sjap, kulde og mørke kan være over os når som helst. Derfor er det vigtigt, at I sikrer jer, der er styr på vinterforanstaltningerne.

Vinterforanstaltninger er ikke svære at få styr på. Det kræver blot lidt planlægning, og at bygherre, byggeledelse og entreprenører samles til et vintermøde mindst en måned, før sneen begynder at lægge sig over byggepladsen. Er det endnu ikke gjort, skal I derfor skynde jer.

Det er oftest inden for følgende tre områder, der er problemer:

Adgangsvejene er ikke opbygget, så de er bæredygtige i vinterperioden, og de er ikke drænet, så smeltevandet kan komme væk.

Stilladserne er ikke altid inddækket, så man kan arbejde ordentligt uden at blive udsat for sne og hagl. Det gælder også midlertidige arbejdspladser.

Belysning er det måske aller mest udbredte problem: Der skal etableres ordentlig arbejdspladsbelysning, også orienteringslyset på adgangsveje og i kældergange mv. skal være i orden.

Byggeriets
Arbejdsmiljøbus

BAR-vejledning om
vinterforanstaltninger

Vinterkonsulenterne
på Teknologisk
Institut

Der er hjælp at hente

Byggepladserne er meget velkomne til at henvende sig til Byggeriets Arbejdsmiljøbus for at få besøg af en konsulent, der kan hjælpe med at få styr på vinterforberedelserne. Tøv derfor ikke med at ringe til en af konsulenterne i jeres område. Find dem på www.bam-bus.dk eller ring på hovednummeret: 72 17 00 13.

Derudover er der masser af vejledning at hente fra fx BAR Bygge & Anlæg, Vinterkonsulenterne på Teknologisk Institut og Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Vinteren kommer altid bag på os

– men vinterforanstaltninger skal planlægges og forberedes i god tid, således at byggepladsen er “klar”, når vinterperioden starter.

I skal være opmærksomme på, at vi opererer med to forskellige perioder:

- Arbejdstilsynet definerer vinterperioden til 1. oktober til 31. marts, og det er den, der skal følges
- Vinterbekendtgørelsen definerer vinterperioden til 1. november til 31. marts

Gennemgå altid vinterforanstaltningerne på et møde i god tid, før vinteren sætter ind.

Midlertidige veje kan opbygges ved hjælp af:

- Jernplader på afrettet jord eller stabilgrus. **OBS!** Jernpladeveje skal vedligeholdes, således at der ikke opstår snublerisiko og jernpladerne kan blive meget glatte af rim og is.
- Jord opblandet med kalk. **OBS!** Kalk er bl.a. ætsende, husk derfor arbejdspladsbrugsanvisning og evt. værnemidler
- Stabilisering af eksempelvis sandede underlag med cement. **OBS!** Cement er bl.a. ætsende, husk derfor arbejdspladsbrugsanvisning og evt. værnemidler
- Udlægning af armeringsnet af plastik.

Vinterinddækning af råhuse, stilladser m.m.

Vinterinddækning af råhuse, stilladser m.m. udføres, hvor ansatte hos en eller flere arbejdsgivere samtidig eller forskudt udfører arbejdsfunktioner på bygge- og anlægspladsen i råhuse, på stilladser eller lignende åbne konstruktioner i en længere periode. En længere periode er ved:

- Råhuse – over 3 arbejdsdage
- Åbne konstruktioner – over 6 arbejdsdage. Det skal være muligt og rimeligt under hensyn til de konkrete forhold at foretage inddækning eller lignende foranstaltning til at imødegå de sundhedsskadelige påvirkninger fra vejrliget. Det er kun nødvendigt at etablere inddækning eller lignende foranstaltning af arbejdsområder, hvor der faktisk arbejdes, og hvor det må påregnes, at de ansatte udsættes for sundhedsskadelige påvirkninger fra vejrliget.
- Vindueshuller lukkes ofte ved hjælp af lægterammer beklædt med armeret plastik.
- Dørhuller lukkes ofte ved hjælp af interimsdøre.
- Inddækning af stilladser udføres ofte ved hjælp af net, off-shore net eller armeret plastik.
- Overdækning af stilladser udføres ofte ved hjælp af armeret plastik, presenninger eller aquaplader. Husk, at inddækning og overdækning af stillads kræver ekstra fastgørelser.
- Overdækning af bygning ved hjælp af telt eller en kombination af inddækket stillads og teltoverbygning sikrer et godt arbejdsmiljø, et tørt byggeri og en god fremdrift uanset vejrliget.

Udgravninger til byggegruber, rør, kabler m.v.

Sørg for, at kloakering og dræningsarbejder bliver udført i god tid før vinteren.

Forsyningsledninger (el, vand) føres frem i god tid. Midlertidige vand- og kloakledninger isoleres.

Udgravninger skal:

- Sikres mod tilstrømmende overfladevand fra de omkringliggende arealer. Overfladevand ledes til kloak eller anden godkendt recipient.
- Sikres mod nedskridning af materialer og sammenstyrning pga. tilstrømmende vand
- Have en bundopbygning, så man kan færdes i normalt arbejdsfodtøj.

Tjekliste!

- for særlige arbejdsmiljøforanstaltninger i vinterbyggeriet

Foranstaltninger:

- Afledning af overfladevand på byggepladsen
- Snerydning og grusning på byggepladsen
- Udendørs orienterings- og arbejdsbelysning
- Reetablering af vinterbeskadede færdselsarealer og materialeoplagspladser
- Etablering af vinterbetingede interimsvveje
- Frostsikring af vandinstallationer
- Læskærmning og overdækning af arbejdssteder (stationære arbejdssteder)
- Foranstaltninger mod pløredannelser
- Foranstaltninger mod nedbør ved tagarbejde
- Fjernelse af sne, rim, is og vand ved tagarbejde
- Midlertidig tætning af etageadskillelser og/eller tagkonstruktion mod vandgennemsivning, kulde og varmetab
- Bortledning af regn og smeltevand indendørs
- Sikre elinstallationer både inde og ude
- Snerydning på ikke færdiggjorte etageadskillelser og tagdæk
- Lukning af facadeåbninger
- Opvarmning og ventilation
- Inddækning og overdækning af stillads
- Sikre mod tagkollaps i opbygningsperioden
- Anskaf i god tid skovle, sneplove, fejmaskiner og andet sne-rydningsmateriel
- Husk også grus, ureasalt og vintermætter. Kan evt. anbringes i et depot

Hent tjeklisten her

BAR Bygge & Anlæg har lavet fire gode film om vinterforanstaltninger

Se de fire film ved at scanne koderne – eller smid benene op og gå på YouTube. Der er masser af inspiration og gode råd.

1. Vinterforanstaltninger

– fakta, tiltag

- Reaktionsevnen nedsættes i kulden
- Planlægning er vigtig
- Hvem gør hvad?
- Undgå kuldens påvirkninger
- Inddækning og afskærmning
- Stationære arbejdspladser

2. Vinterforanstaltninger

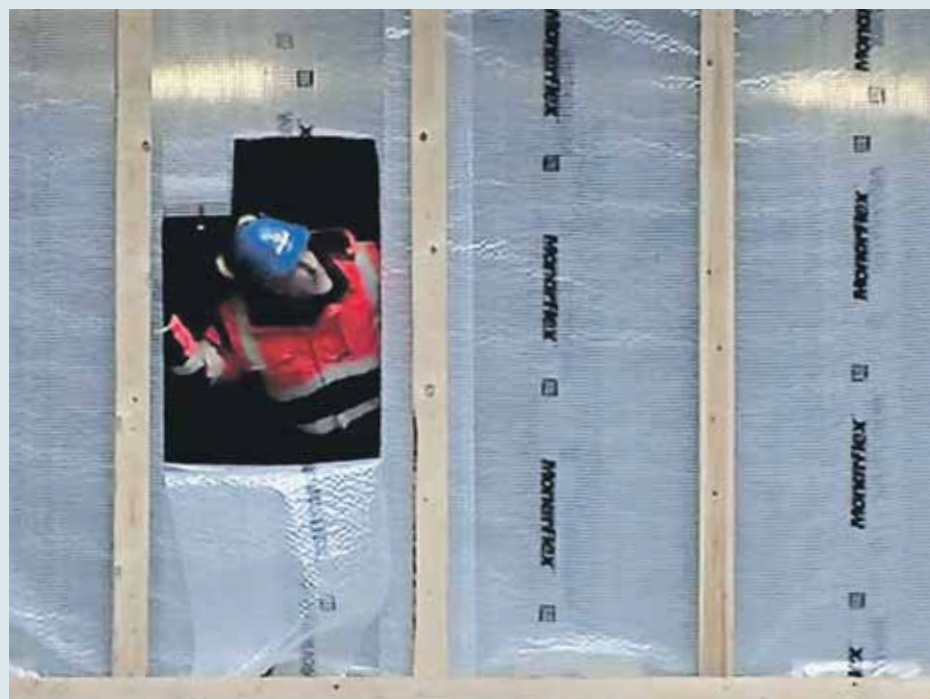
– fakta, ansvar

- Klarhed over opgaver og ansvar
- Ansvar hos bygherre og entreprenører
- Fællesområder og egne arbejdsområder
- Koordinering af arbejdsmiljø
- Overdragelse af tilsyn
- Forsvarlig færdsel

3. Vinterforanstaltninger, case

- Forberedelsen til vinter
- Snak det igennem med alle
- Kommunikation
- Udstyr
- Adgangsvejene
- Systematik og viden

4. Vinterforanstaltninger – dilemma

En kort film, som sætter tingene på spidsen.

Alle er interesserede i, at byggeriet fortsætter. Men samtidig skal der også være ordentlige arbejdsforhold. Det er et dilemma, som alle i byggeriet udsættes for i forbindelse med vinterforanstaltningerne. Se filmen. Den varer knap

to minutter, og den lægger op til nogle gode tanker om, hvordan vi gerne vil have, at vores byggepladser og vores arbejdsmiljø skal være.

